

**INUIT
PISINNAATITAAFFIINUT
INSTITUTI**

**INUIT
PISINNAATITAAFFII
UKKATARALUGIT**

**2018-IMI INATSISARTUNUT
NALUNAARUT**

IMARISAI

- 3 SIULEQUT
- 4 ATAATSIMUT TAKUSSUTISSAT
- 6 SULEQATIGIINNEQ INUIT PISINNAATITAAFFIINIK
SIUARSAASARPOQ
- 11 OQARTUSSAASUNIK ALLANILLU SIUNNERSUINEQ
- 14 NUNANI TAMALAANI NALUNAARUSIAT

INUIT PISINNAATITAAFFII UKKATARALUGIT

2018-imi Inatsisartunut Nalunaarut

Aaqqissuisut: Nadja Filskov, Lise Garkier Hendriksen, Louise Holck aamma Jonas Christoffersen (akisussaasoq)

Kalaallisuunngortitsisoq: Athena Mathæussen

Ilusilersuisoq: Hedda Bank

Naqiterneqarfia: Nuuk Offset

Saqqaaani asseq: John Rasmussen / Narsaq Foto

Assit: Joakim KE Johansson, Ilisimatusarfik, Christian Klindt Sølbeck/ Ritzau Scanpix, John Rasmussen / Narsaq Foto, Nadja Filskov

ISBN: 978-87-93893-06-1

e-ISBN: 978-87-93893-07-8

© 2019 Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit aamma Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti – Danmarkimi Nuna Tamakkerlugu Inuit Pisinnaatitaaffiinut Institutti

Saqqummersitaq una taassumaluunniit ilaa issuagaq erseqqissumik allallugu niuernerunngitsumi atugassatut issuarneqarsinnaavoq.

Saqqummersitatta paasiuminartuunissaat anguniarparput. Assersuutigalugu naqinnerit angisuut, titarnerit naatsut, oqaaseqatigiit ikittut, oqaatsinik avissinerit ikittut, tunuliaqutaa erseqqarissuq aamma sinaakkusikkat erseqqarissut atortarpavut. Paasiuminartuuneq pillugu uani paasisaqarnerugit menneskeret.dk/tilgaengelighed

INTSITUTTI PILLUGU NAATSUMIK

Inuit piisnaatitaaffii tunngaviusumik inatsimmi kiisalu nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissutini, Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata pituttorsimaffiginiarlugit aalajangersimasaanni arlalinni nassaassaapput. Assersuutigalugu inuit pisinnaatitaaffii tassaapput killilersorneqarnani oqaaseqarsinnaatitaaneq, naapertuulluartumik eqqartuunneqarnermut pisinnaatitaaffik aamma inatsisit naapertorlugit kikkut tamarmik naligiinnerat pillugu tunngavik. Inuit pisinnaatitaaffii aamma ilinniarnissamut, peqqinnissamut kiisalu najugassaqarnissamut pisinnaatitaaffiupput.

Inuit Pisinnaatitaaffiinut Instituttip suliassaraa inuit pisinnaatitaaffii illersussallugit siuarsassallugillu, kiisalu Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii qanoq naammassineqarnermut nakkutigissallugu. Institutti maajimi 2014-imiilli Kalaallit Nunaanni nuna tamakkerlugu inuit pisinnaatitaaffiinut sullissiviuvoq.

Taamaattumik Naalackersuisut, Inatsisartut aamma naalagaaffimmi oqartussaasut inuit pisinnaatitaaffii pillugit siunnersortarpagut, assersuutigalugu inatsisissatut siunnersuutit nutaat inuit pisinnaatitaaffiinut naapertuunnersut nalilersorneritigut. Aamma nunani tamalaani kattuffinnut soorlu FN-imut inuit pisinnaatitaaffii pillugit pissutsinik nalunaaruteqartarpagut.

Sulinitinnut pingaarutilimmik atavog Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik kattuffinnillu suleqateqarneq, pingaartumik Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffiinut Siunnersuisoqatigiinnik. Siunissaq ungasissoq eqqarsaatigalugu sulinitinnik anguniagaavoq, Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni inuit pisinnaatitaaffii pillugit ilisimasanik tunngavissiiinissaq, taamaasillutik nunami inuit pisinnaatitaaffii pillugit inissisimanermik nakkutilliineq Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit siunissami tigusinnaassammassuk.

Institutti ukiut tamaasa sulinerput pillugu kiisalu Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit ineriartorneq pillugu Inatsisartunut nalunaarusiortartussaavoq. Aammattaq ukiut tamaasa Folketingimut nalunaarusiortarpagut, tassani Danmarkimi nunanilu tamalaani sulinerput nassuiartarlugu, kiisalu Kalaallit Nunaanni sulinerput eqqartortarlugu. Uani paasisaqarnerugit menneskeret.dk/beretning.

SUMMARY

The Danish Institute for Human Rights has since May 2014 functioned as the National Human Rights Institution for Greenland. In accordance with our mandate, we are obligated to submit an annual report on our activities to Inatsisartut, the Parliament of Greenland. This annual report covers 2018.

We cooperate with a number of authorities and civil society organisations in Greenland and in particular with the Human Rights Council of Greenland on promoting and protecting human rights in Greenland.

In 2018 we have, among other things, conducted the following activities in Greenland:

Public consultation memos and advice to authorities, civil society etc.:

- Considered 12 items of draft legislation or government reports with human rights relevance.
- Conducted a study on interpretation services in the justice system in Greenland, in collaboration with Ilisimatusarfik – the University of Greenland.
- Developed three reports on the status of the human rights situation in Greenland in three areas: Children and Youth, Disability and Equal Treatment, in collaboration with the Human Rights Council of Greenland.
- Conducted three roundtable meetings with civil society on disability in collaboration with the Ministry of Social Affairs and Justice and the Human Rights Council of Greenland
- Provided training on the Convention on the Rights of Persons with Disabilities for civil society.

- Conducted a workshop for students at Illiniarfissuaq, the Institute for Education, at Ilisimatusarfik – the University of Greenland, in collaboration with MIO, the National Advocacy for Children's Rights.
- Participated in the Council for Greenland's Justice Sector's thematic meeting on violence and abuse with a focus on young offenders.
- Lectured on human rights for students at Ilisimatusarfik – the University of Greenland.
- Trained cadets at Greenland's Police Academy and cadets of the Prison and Probation Service on human rights and prohibition against torture, inhuman and degrading treatment

International reporting:

- Submitted a parallel report to the UN Committee Against Torture, in collaboration with the Human Rights Council of Greenland. The report calls for better protection of the rights of prison inmates, in accordance with the UN Convention Against Torture.
- Prepared a report to the UN Committee on the Rights of Persons with Disabilities on the conditions for persons with disabilities in Greenland prior to adoption of list of issues. The report was developed in consultation with the National Advocacy for Persons with Disabilities, Tilioq, and the Human Rights Council of Greenland.
- Collaborated with the Human Rights Council of Greenland on a mid-term report to the UN under the universal periodic review.

SIULEQUT

Ukioq 2018 tassaavoq, Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit FN-imi Nunarsuaq Tamakkerlugu Isumaqatigiissutip ukiut 70-inngortorsiornera. Kalaallit Nunaat Juni 2019-imi namminersulernini ukiut qulinngortorsiorlugu malunnartippaa.

Pisut taakku marluk eqqaasippaatigut, Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiini qanoq inissisimasoqarneranik killiffissiuinissaq pingaaruteqartoq. Taama oqaatigineqartuaannanngikkaluartoq, inuit pisinnaatitaaffii Kalaallit Nunaanni innuttaasuni kiisalu innuttaasut ataasiakkaat inuuneranni annertuumik isumaqarput – assersuutigalugu namminersorlutik oqartussanik, kommunimik, politiiinik imaluunniit pinerluttunik isumaginnittunik naapeqateqarnermi.

Kalaallit Nunaanni nuna tamakkerlugu inuit pisinnaatitaaffiiniq sullissisutut ilaatigut suliassaraarput inuit pisinnaatitaaffii illersussallugit siuarsassallugillu. Taamaaliorsinnaanissamut piumasaqaataavoq suliassaqarfinni annertuuni qanoq inissisimasoqarneranik ataatsimut isiginnissinnaanissaq kiisalu ineriartornermik aqqqissuussaasumik malittarinninnissaq. Taamaattumik 2018-imi Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit suleqatigaagut meeqqat inuusuttullu, inuit innarluutillit atugaat killiffissiuissallugit kiisalu naligiissitaaneq eqqarsaatigalugu. Aammattaaq Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet peqatigalugu Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinni nutserisuuneq pillugu

nalunaarusiakkut eqqartuussiveqarfimmi itisiliisimavugut.

2018-imittaaq, Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit pillugit inatsit nutaaq siunnersuisoqatigiinnut sinaakkutinik pitsaanerusunik ersarinnerusunillu pilersitsivoq. Inatsit siunnersuisoqatigiit Naalakkersuisunit kiffaanngissuseqarnerannik nukittorsaavoq, kiisalu siunnersuisoqatigiit nammineq allattoqarfittaarsinnaanerannut periarfissiilluni. Siunnersuisoqatigiinnik suleqateqarneq instituttip Kalaallit Nunaanni sulinerani pingaaruteqartorujussuuvoq, taamaattumillu nuannerluinnarpoq, siunnersuisoqatigiit kiffaanngissuseqarnerata nukittorsarneqarnera.

2018-imi instituttip Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiiniq siuarsaanissaq aamma tunngaviliinissaq pillugu kalaallinik suliaqartunik suleqateqarsimanini annertuumik qujassutigaa. Tamanna pingaartumik Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinnut, Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet-imut, meeqqat pisinnaatitaaffiiniq sullissivimmu MIO-mut, innarluutillit illersuisoqarfiannut Tilioq-mut aamma Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq pillugu Siunnersuisoqatigiit ataasimiinnerini peqataasartunut atuuppoq.

Atuarluarna.

Jonas Christoffersen
Pisortaq

Dorthe Elise Svinth
Siulersuisunut
siulittaasoq

ATAATSIMUT TAKUSSUTISSAT

Kalaallit Nunaanni nuna tamakkerlugu inuit pisinnaatitaaffii pillugit instituttit suliniutit tulliuttut ilaatigut 2018-imi naammassisimavagut:

Tusarniaanermi akissutit kiisalu oqartussaasunik allanillu siunnersuinerit:

- Inatsisissatut siunnersuutitut missingiutit kiisalu nassuiaatit inuit pisinnaatitaaffiit attuumassutillit pillugit tusarniaaneriit 12-it suliaaraagut.
- Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet suleqatigalugu, Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinni nutserisarneq pillugu nalunaarusiamik suliaqarpugut.
- Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit Kalaallit Nunaanni immikkoortuni pingasuni inuit pisinnaatitaaffii pillugit inissisimaffiit pillugit killiffimmi nalunaarutiniq suliaqarpugut: meeqqat inuusuttullu, innarluutillit aamma naligiissitaaneq.
- Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfik aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit innarluutillit pillugit suliaqarfimmi kattuffiit inuiaqatigiinni inuinnarnit pilersinneqarsimasut peqatigalugit pingasoriarluta ataatsimiisitsivugut.
- Kalaallit Nunaanni innarluutillit pillugit kattuffiit FN-ip Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaat pillugu ilinniartippagut.
- Meeqqat pisinnaatitaaffiit sullissivik MIO suleqatigalugu Ilinniartissuarmi ukiut aappasaarlutik ilinniartitsisunngornianut workshopertitsivugut.
- Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet-imi inatsisilerinermik ilinniartunut saqqummiussivugut.
- Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq pillugu Siunnersuisoqatigiit nakuuserneq aamma naapertuilluanngitsuliorneq pillugu Sisimiuni sammisaq pillugu ataatsimmisitsineranni peqataavugut, tassani inuusuttut nakuuserartut immikkut ukkatarineqarpugut.
- Immikkoortitsinnginnissaq, nammineersinnaajunnaartitsineq aamma naalluutsitsisarnermik akiuiniarneq pillugu Politiskolemi holdit marluk kiisalu inissiisarfimmi paarsisunngorniat atuartippagut.

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit peqatigalugit, Institutti 2014-imiilli nalunaarutiniq suliaqartarpoq, Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit inissisimanermik naleqqersuisunik.

Nunani tamalaani nalunaarusiat:

- Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit suleqatigalugit FN-ip Naalliutsitsisarneq pillugu ataatsimiititaliarsuanut nalunaarusorpugut. FN-ip Naalliutsitsisarneq pillugu isumaqatigiissutaa naapertorlugu nalunaarusiami ujartorparput isertitsivimmiittut pisinnaatitaaffiiniq illersuineq pitsaanerusoq.
- FN-ip Innarluutillit pillugit ataatsimiititaliarsuanut nalunaarusiornissaq sioqqullugu Kalaallit Nunaanni

innarluutillit illersuisoqarfiat, Tilioq aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit Kalaallit Nunaanni pissutsit Innarluutillit pillugit ataatsimiititaliarsuup misissugassaanut sammisassatut siunnersuutit pillugit suleqatigaagut.

- Nunarsuaq tamakkerlugu nalliteqqittartumik nalilersuinermi FN-imut killiffimmik nalunaarusiorneq pillugu Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit suleqatigaagut.

SULEQATIGIINNEQ INUIT PISINNAATITAAFFIINIK SIUARSAARPOQ

Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttip Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffiisa siuarsarnissaat tunngavissinnissaallu siunertaralugu kalaallinik suliaqartunik qanimut suleqateqarpoq. Ilaatigut suleqatigaagut Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit, meeqqat pisinnaatitaaffiinut sullissivik MIO aamma Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet. Aammattaaq ingerlaavartumik suliaqartut allarpassuit oqaloqatigisarpagut, soorlu Naalakkersuisut naalakkersuisoqarfii assigiinngitsut, Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik aamma Kalaallit Nunaanni innarluutillit illersuisoqarfiat, Tilioq.

KALAALLIT NUNAANNI INUIT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIIT

Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit instituttimut suleqataasut pingaaruteqartuuvoq. Siunnersuisoqatigiit Kalaallit Nunaanni pissutsinut ilisimanninnerat kiisalu instituttip inuit pisinnaatitaaffiinut ilisimanninnerat ataatsimut Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit inissisimasoqarneranik nakkutilliinissatsinnut patajaatsumik tunngavissiivoq.

Ataatsimut oqartussaasunut kiisalu suliaqartunut allanut qitiusunut innersuusutit iluarsartarpagut, Kalaallit Nunaanni innuttaasut pisinnaatitaaffiinik illersuineramik nukittorsaasinnaasut.

Siunnersuisoqatigiit peqatigalugit ilaatigut instituttip 2018-imi Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit pillugit inatsit nutaaq, suliassaqarfinni arlalinni inuit pisinnaatitaaffiini killiffiit pillugit nalunaarusianik suliaqarnerit kiisalu inuit pisinnaatitaaffiinut atatillugu FN-ip nunarsuaq tamakkerlugu anguniagaasa atasinnaasumik ineriartornissaasa isumaqassusaat oqallisigaat.

KILLIFFIMMI NALUNAARUSIAT

2018-imi Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Instituttip aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit inissisimaneq pillugu killiffimmi nalunaarusiat pingasut suliarai, taakkunani sammineqarput: meeqqat inuusuttullu, innarluutillit aamma naligiissitaaneq. Nalunaarusiat april 2019-imi saqqummiunneqarput.

Inuit pisinnaatitaaffiinik illersuinissamut siuarsaanissamullu piumasaqaataavoq, suliassaqaqfinni pingaarutilinni qanoq inissisimasoqarneranik aamma ineriartornerup aaqqissuussamik malinnaavigineratigut ataatsimut isiginnissinnaanissaq. Nalunaarusiat tamarmik immikkoortumi inuit pisinnaatitaaffiinik naatsumik eqqartuinnermik kiisalu piffissami kingusinnerusumi ineriartornerup takussutissartaanik imaqarput. Tamatuma saniatigut nalunaarusiat tamarmik Kalaallit Nunaanni ajornartorsiutinik annertunerpaanik kiisalu siunnersuisoqatigiit instituttillu pitsanngoriaatissanut innersuussutaanik pingaarnernik imaqarlutik.

ATAATSIMIINNERIT

Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit peqatigalugit institutti Naalakkersuisunit toqqarneqarpoq, FN-ip Innarluutillit pillugit isumaqatigiissutaannik Kalaallit Nunaanni siuarsaanissamut naammassinninneranillu nakkutilliinissamut. Suliamut tamatumunnga atatillugu Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisoqarfik, Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit aamma institutti, inuit innarluutillit kiisalu kattuffiit taakkununga sinniisaasut Kalaallit Nunaanni innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip naammassineqarneranik nakkutilliinnermik suliaqarnermi qanoq ilanngunneqassanersut

pillugu maj 2018-imi suleqatigiinnissamut isumaqatigiissuteqarput.

Isumaqatigiissummik 2018-2020-mi ataatsimut suliniuteqarnerit arlallit aalajangersarneqarput. Tamanna ilaatigut atuuppoq innarluutillit kattuffiinik ataasiakkaanik taakkulu ataanni immikkoortunik ukiumut pingasut tungaannut ataatsimeeqateqartarnissaq. Ataatsimiinnernik siunertaavoq innarluutillit pillugit suliassaqaqfimmi unammilligassat annerpaartaannik erseqqissaanissaq kiisalu innarluutillit kattuffiisa innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip naammassineqarneranik nakkutilliilluni sulinnermi siunissami qanoq peqataatinneqarsinnaaneranik piareersaaneq. Ataatsimiinnerit siulliit pingasut november 2018-imi Nuummi Sisimiunilu ingerlanneqarput. 2019-imi Aasianni Narsarsuarmilu ataatsimiinnerit ingerlanneqarput.

**Christina Johnsen Kalaallit Nunaanni
siullerpaalluni innarluutillit illersuisoraat.
Innarluutillit illersuisoqarfiat
Tilioq FN-ip Innarluutillit pillugit
isumaqatigiissutaannik Kalaallit Nunaanni
atuutsitseqataavoq.
Asseq: Joakim KE Johansson**

TILIOQ – INNARLUUTILLIT ILLERSUISOQARFIAT

Institutti november 2018-
imi isumasioqatigiinnermut
isummersoqatigiinnermullu Sisimiuni
Tiliumit ingerlanneqartumut tapeeqataavoq.
Isumasioqatigiinnermik siunertaavoq inuiaqatigiit
nukittorsassallugit kajumissuseqarnerup,
kattuffinnik ineriartortitsinerup
aamma FN-ip Innarluutillit pillugit
isumaqatigiissutaata ukkatarineqarnerisigut,
isummersoqatigiinnermik siunertaavoq
innarluutillit pillugit suliassaqarfimmut
soqutigisaqartut ataatsimoortissallugit
kiisalu innarluutillit pillugit
isumaqatigiissutip Kalaallit Nunaanni
naammassiniarneqarnerata qanoq ingerlanera
killiffissiussallugu. Isumasioqatigiinnermut
isummersoqatigiinnermullu institutti FN-ip

Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaa pillugu
atuartsilluni, saqqummiilluni panelimilu
oqallitsitsilluni tapeeqataavoq.

2018-imi instituttip immikkoortut pingaarutillit
arlallit pillugit Tilioq ingerlaavartumik
eqqartueqatigisarpaa. Eqqartueqatigiinnerit
ilaatigut FN-imi Innarluutillit pillugit
Ataatsimiitaliarsuarmut nalunaarusiorneq
aamma innarluutillit pillugit killiffimmik
nalunaarusiorneq instituttimit aamma Kalaallit
Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit
Siunnersuisoqatigiit saqqummersitaat pillugit
tunngapput.

Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit
Siunnersuisoqatigiit pillugit inatsit nutaaq
naapertorlugu Tilioq siunnersuisoqatigiinnut
ataavartumik ilaasortaavoq.

ILISIMATUSARFIK – GRØNLANDS UNIVERSITET

KALAALLIT NUNAANNI EQQARTUUSSIVINNI NUTSERISARNEQ

Innuttaasut ataasiakkaat inatsisitigut innarlitsaaliugaanerat aamma naapertuulluurtumik eqqartuussaasarnerat pitsangorsarniarlugu Kalaallit Nunaanni eqqartuussivinni nutserisarnermik misissuinikkut 2017-imi Ilisimatusarfillu suleqatigiinneq aallartisarparput.

Nalunaarusiap takutippaa, nutserisarneq pitsaassusia ataatsimut isigalugu naammaginatutut misigineqartartoq. Kisianni eqqartuussisarnermi nutserisarnermut atatillugu inatsisitigut innarlitsaaliugaanermi suli kalaallit Nunaanni unammillernartoqarpoq. Tamanna kalaallisut qallunaatullu

nutserinermit kiisalu nunatsinni sumiorpaluutit soorlu kitaani aamma tunumi avanersuarmilu sumiorpaluutit akornanni nutserinermit atuuppoq.

Unammillernartut arlallit nutsereqatigiinnermik taaneqartartumik unammillernartut iluarsineqarsinnaasut, tassani eqqartuussivimmi ilaasortaasut nutserisoq peqatigalugu paasinninneq eqqortoq kiisalu oqaatsimik nutserineq eqqortoq nassaarineqartassalluni. Kisiannili eqqartuussinerni nutserinerit sinaakkutai pitsangorsarnissaat pisariaqartinneqarpoq.

Ilisimatusarfik Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Institutti suleqatigalugu nalunaarusiamik suliaqarpoq, Kalaallit Nunaanni eqqartuussiveqarfimmi nutserisarnermi unammillernartut pillugit sammisaqartumik. Asseq: Ilisimatusarfik

Kalaallit Nunaanni meeqqat pisinnaatitaaffii annertuumik ukkatarineqarput. Tamatuma ilaatigut imaraa, ilinniartitsisunngorniarfimmi meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit ilinniartitsisarnermik nukittorsaanermik suliniuteqartoqarnera.

Ajornartorsiutinut ilaapput, oqaatsinik atorneqarnerpaasartunik ataatsimut taaguusersuummik assigiissaartumik amigaateqartoqarnera. Tamatuma saniatigut siusinaartumik nutserisussamik piniartoqartuaannarneq ajorpoq. Tamanna nutserisup suliami sammisamut piareersimanissaanut kiisalu eqqortunik nalunaarutiniq peqarnissaanut ajornakusoortitsivoq.

Instituttip aamma Ilisimatusarfiup ilaatigut innersuussutigaa, Kalaallit Nunaanni Oqaasileriffiup taaguusersuutit nutartissagaat, eqqartuussiviit allagaatinik siusinaartumik nutserisunut nassiussuaannarnissaat, kiisalu Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviit eqqartuussivimmi nutserinermi ilinniaqqinnermik pilersitsinissaat qulakkeerlugulu, aalajangersimasunik nutserisoqassasoq, tunumiusut avanersuarmiusullu oqalullutillu paasisinnaasunik.

Nalunaarusiaq marts 2019-imi saqqummerpoq.

ILINNIARTITSISUUNEQ KIISALU KALAALLIT NUNAANNI MEEQQAT PISINNAATITAAFFII
MIO peqatigalugu 2018-imi Ilinniarfissuarmi, Ilinniartitsinermik Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet ukiup aappassaani ilinniartut meeqqat pisinnaatitaaffii aamma akisussaaqataaneq pillugit atuartippagut. Aamma ukioq siulleq ilinniartut kulturfagimi

atuarneranni peqataavugut, tassani pensumimi ilaapput inuit pisinnaatitaaffii. Immikkoortumi tamatumani ilinniartitsisunngorniarnermi suliniutit nukittorsarneqarnissaat pisariaqarpoq, ilinniartitsisussat oqartussaasutut ineriartortitsinermilu suliasat taakkununga naatsorsuutigineqartut sunniuteqartumik naammassissallugit naammaginartumik piareersimanissaat qulakkiissallugu.

Institutti Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet ilisimatusarfiup atuartitsinerani qanoq inuit pisinnaatitaaffii ilanngunneqarsinnaanersut pillugit ingerlaavartumik oqaloqatigisarpa.

KALAALLIT NUNAANNI EQQARTUUSSIVEQARNEQ PILLUGU SIUNNERSUISOQATIGIIT

Kalaallit Nunaanni Eqqartuussiveqarneq pillugu Siunnersuisoqatigiit ukiumoortumik sammisaq aalajangersimasoq pillugu ataatsimiinnermi september 2018-imi, siunnersuisoqatigiit pingaartumik inuusuttut arnallu akornanni nakuuserneq aamma naapertuilluanngitsuliorneq ukkataritippaat. Institutti sammisaq pillugu ataatsimiinnermi peqataavoq, tassani ilaatigut oqallisigineqarput inuusuttut akornanni pinerluttarnermik pinaveersaartitsineq kiisalu oqartussat inuusuttunik pinerluuteqarsimasunik sullissinerat pillugu inuit pisinnaatitaaffiit isiginnineq.

OQARTUSSAASUNIK ALLANILLU SIUNNERSUINEQ

Inuit Pisinnaatitaaffiit Instituttip Kalaallit Nunaanni aamma qallunaat nunaanni oqartussaasut inuit pisinnaatitaaffii pillugit apeqqutini siunnersortarpaat. Taamaaliortarpugut ilaatigut oqartussaasut inatsisissamut nutaamut missingiutaannut tusarniaanermi akissuteqarnikkut, inatsimmut imaluunniit nalunaarummut missingiut inuit pisinnaatitaaffiitigut ajornartorsiummik imaqarpat. Assiganiq tusarniaanermi akissuteqartarpugut oqartussaasut qallunaat nunaanni pissutsit pillugit FN-imut nalunaarutitut missingiutaannut.

2018-imi tusarniaanerit 12-it suliaaraagut. Arfineq pingasuni oqaaseqaateqarpugut. Tusarniaanermi akissutit (qallunaatut) uani nassaarineqarsinnaapput: menneskeret.dk/monitorering/hoeringssvar.

KALAALLIT NUNAANNI INUIT PISINNAATITA AFFII PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIIT PILLUGIT INATSIT NUTAAQ

Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit 2016-imi aamma 2017-imi naliliineri marluk tunngavigalugit, 2018-imi Naalakkersuisut isummerput Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit pillugit Inatsisartut inatsisaata allanngortinneqarnissaa pisariaqartinneqartoq. Inatsit nutaaq 1. januar 2019-imi atuutilerpoq.

Instituttip inatsisissatut missingiummut tusarniaanermi akissutaani pingaartipparput siunnersuisoqatigiit Naalakkersuisunit kiffaanngissuseqarnerata pingaassusaa.

Taamaattumik instituttip pitsaasutut isigaa, inatsimmi aalajangersarneqarmat toqqaasarneq, tassani Inatsisartut, siunnersuisoqatigiinnut ilaasortassanik toqqaasarlutik, inuit pisinnaatitaaffii pillugit soqutigisallit attuumassuteqartut innersuussineratigut.

Inatsit nutaaq siunnersuisoqatigiinnut sinaakkutinik pitsaanerusunik ersarinnerusunillu pilersitsivoq. Inatsisip ilaatigut periarfissippaa, siunnersuisoqatigiit namminneq allattoqarfimmik pilersitsisinnanerat, tamatumuunalu aamma Naalakkersuisunit kiffaanngissuseqarnerulersinnaallutik. Peqatigitillugu inatsisip siunnersuisoqatigiit suliaasaat erseqqissarpai.

**Vivi Vold Kalaallit Nunaanni
Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit
Siunnersuisoqatigiit allattoqarfianni
aqutsisuuvoq siulleg, institutti
peqatigalugu Kalaallit Nunaanni inuit
pisinnaatitaaffiisa inisissisimanerannik
nakkutilliisuni.**

PINEQAATISSINNEQARSIMASUNIK INISSIINEQ

2018-imi Folketingi Kalaallit Nunaanni pinerluttarneq pillugu inatsisip allannguutaa akuersissutigaa. Allannguutip imaraa, inuit, pinerluttarneq pillugu inatsit naapertorlugu pineqaatissinneqartut, Danmarkimi Herstedvesterip paarnaarussivianut nuunneqarnatik Nuummi inissiisarfittaami pillarneqarlutik inissinneqartassasut. Instituttip pitsaalluinnartutut isigaa, pineqaatissinneqartut siunissami avatangiisini ilaquuttaminnut, oqaatsiminnut kulturiminnullu, Danmarkimit qaninnerusumi pineqaatissinneqartalernissaat.

Allannguutittaaq isumaqarpoq, kalaallit Herstedvesterip Paarnaarussivissuani pineqaatissinneqarlutik inissinneqarsimasut kissaatigigunikku, Nuummut inissiisarfittaamut nuunneqarsinnaanerit.

Inatsisissatut siunnersuummut instituttip tusarniaanermi akissutaani Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit innersuussutaa, Herstedvesterip Paarnaarussivissuani paarnaarussaaqqasut piffissami killiligaasumi Kalaallit Nunaannut nuunnissamik aalajangerneq taamaatiinnarsinnaassagaat isumaqatigaarput. Inatsisartut Inatsisinut Ataatsimiititaliaata innersuussut tamanna siunnersuummik suliarinninnermini innersuussutigaa, inatsisillu allanngortinneqarnerani qaammatit arfinillit iluanni taamaatitsiinnarsinnaaneq ilanngunneqarpoq.

INUNNUT INNARLUUTILINNU TAPERSERSUINEQ

Instituttip 2017-imi aamma 2018-imi Inuit innarluutillit tapersersorneqarnissaat pillugu Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuummut missingiummut ilassuteqarpoq. Inatsit juni 2019-imi akuersissutigineqarpoq kiisalu 1. januar 2020-mi atuutilissalluni.

Inatsit innarluutillit pillugit suliassaqarfimmik inatsisitigut sinaakkutinik annertuumik iluarsaassineruvoq, inunnillu innarluutilinnik tapersersuinissamut kommuninut aamma Naalakkersuisunut periarfissanik nutaanik imaqarluni.

Instituttip pitsaalluinnartutut isigaa, inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiik illersuinissaq siuarsaanissarlu Naalakkersuisut aamma Inatsisartut ukkatarinninnertik sakkortusisimammassuk.

Instituttittaaq pitsaasutut isigaa, inatsimmik iluarsaaneq innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip nalinginnaasumik tunngaviinik kiisalu inuiaqatigiinni oqaatsip innarluutillit isumaani tunngaveqarnera. Inatsimmik iluarsaaneq ataatimut isigalugu imarai pitsanngoriaatsit pingaarutillit arlallit. Ilaatigut tapiissutinut arlalinnut pisinnaatitaaffeqarneq, qinnuteqartup utoqqalinersiaqarnissamut ukiut ataallugit ukioqarnissaanik piumasqaateqarunnaarnera.

**Nuummi isertitsiviup nutaap
periarfissanngortippaa,
tigummigallagaasut Kalaallit Nunaanni
ilaquttaminnut qaninnerullutik
pillaatisisinnaalernerat.
Asseq: Christian Klindt Sølbeck/Ritzau
Scanpix**

NUNANI TAMALAANI NALUNAARUSIAT

FN-IP NAALLIUTSITSINEQ PILLUGU ATAATSIMIITITALIARSUA

Instituttip aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit 2018-imi FN-imi Naalliutsitsineq pillugu Ataatsimiititaliarsuarmut nassuiarpai, immikkoortut arlallit, qallunaat naalagaaffiata akisussaaffigisai. Nalunaarusiami ujartorparput FN-ip Naalliutsitsineq pillugu Isumaqatigiissutaa naapertorlugu inissiisarfinniittut pisinnaatitaaffiik illersuineq pitsaanerusoq.

Instituttip aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit ilaatigut tikkuarpaat, inissakilliornerup kingunerigaa, tigummigallagaasut, eqqartuussaasimasut aamma pineqaatissinneqarsimasut inissiisarfinni ataatsimoortinneqartartut, kiffaanngissusiagaaneri pissutsinik assigiinngilluinnartunik tunngaveqaraluartut. Arnat angutillu ataatsimut inissiisarfimmiittut, ukiukittut ilaatigut inissiisarfinnut inersimasut akornannut inissinneqartartut. Nunaqarfinni minnerusuni ininik isertitsivittut atorsinnaasunik nassaarniarneq ajornakusoorpoq piffissarlu tamaat sulisoqartitsinissaq ajornakusoorluni.

NUNARSUAQ TAMAKKERLUGU NALLIUTEQQTARTUMIK NALILERSUINERMUT PIFFISSAP QEQQANI NALUNAARUT

Ukiut tallimat missiliorlugit nunarsuarmi nunat "inuit pisinnaatitaaffii pillugit

misilitsittartussaapput" FN-imi Nunarsuaq Tamakkerlugu Nalliuteqqtartumik Nalilersuinermik taaneqartartumik (UPR). Instituttip piffissap qeqqani nalunaarummini 2016-imi nalilersuinermi Danmarkip tigusaani, innersuussutinut aalajangersimasunut atatillugu ineriartorneq oqaasertalerpaa.

Nalunaarummik suliaqarnissaq sioqqullugu instituttip Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit nalunaarusiorneq pillugu suleqatigaa.

Nalunaarummi ilaatigut innersuussutigaarput, Kalaallit Nunaanni aamma qallunaat nunaanni oqartussaasut sulianik, meeqqanik inuusuttunillu sumiginnaanermut, nakuusernermut atornerluinermullu tunngasunik suliaqarnissamut najukkami piginnaasanik nukittorsaassasut. Ilanngullugu innersuussutigaarput, Namminersorlutik Oqartussat Danmarkimut qinnutigissagaat Kalaallit Nunaannut nunap ilaanut nangaassutip atorunnaarsinneqarnissaa qinnutigissagaa, taamaasilluni meeqqanik kinguaassiutitigut atornerluinissamut kiisalu kinguaassiutitigut atornerluisarneq pillugu illersuineq pillugu Europarådip isumaqatigiissutaa Kalaallit Nunaannut atuutilersinnaassammat.

FN-IMI INNARLUUTILLIT PILLUGIT ATAATSIMIITITALIARSUAQ

FN-imi Innarluutillit pillugit Ataatsimiititaliarsuarmut nalunaarusiap suliarinissaa sioqqullugu, instituttip Kalaallit

Ataqatigiinneq. Inuit pisinnaatitaaffii nukittorsarneqassappata oqartussaasut, suliffeqarfiit innuttaasullu akornanni suleqatigiinnissaq pingaaruteqarpoq. Assimi atuartut, ilinniartitsisut angajoqqaallu qinngasaarisarneq akiornarlugu septemberimi 2018-imi akkerliussutsimik takutitsisut takuneqarsinnaapput.

Asseq: John Rasmussen, Narsaq Foto

Nunaanni innarluutillit illersuisoqarfiat, Tilioq aamma Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit Innarluutillit pillugit Ataatsimiititaliarsuami misilitsinnissami sammisanut siunnersuutissat pillugit suleqatigai. Nalunaarusiami ilaatigut tikkuarparput, innarluuteqarneq pillugu immikkoortitaanissamut sunniuteqartumik illersuuteqartoqanngitsoq, kiisalu ilaatigut ilinniarfeqarfimmi innarluuteqarneq pillugu ilisimasalinnik sulisunik ilinniarsimasunik

amigaateqartoqartoq. Peqatigitillugu nalinginnaasumik Kalaallit Nunaanni inuit innarluutillit atugaat pillugit paasissutissanik ilisimasanillu amigaateqartoqarpoq. Nalunaarusiaq februar 2019-imi saqqummiunneqarpoq Kalaallillu Nunaanni tusagassiorfinni soqutigineqangaatsiarluni, kiisalu isornartorsiunerup Peqqissutsimut, Isumaginninnermut Inatsisinillu Atuutsitsinnermut Naalakkersuisumit, Martha Abelsenimit isumaqatigineqarluni.

KALAALLIT NUNAANNI INUIT PISINNAATITAAFFIINI SIUARIARNEQ

- Kalaallit Nunaanni Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiit pillugit inatsisip nutaap siunnersuisoqatigiit kiffaanngissuseqarnerannik nukittorsaavoq.
- Suliniutit arlallit inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiinik nukittorsaapput:
  - Inuit innarluutillit tapersorneqartarnerat pillugu inatsit nutaap, innarluutillit pillugit isumaqatigiisummi nalinginnaasumik tunngavinnik tunngaveqarpoq;
  - Kalaallit Nunaanni innarluutillit pillugit suliassaqarfimmi kattuffissuaq siulleq, NIIK – Nunatsinni Inuit Innarluutillit Kattuffiat – pilersinneqarpoq;
  - Innarluutillit illersuisoqarfiat Tilioq 2018-imi aningaasanut inatsimmi aningaasaliiffigineqarnera 1 millioner koruuninik qaffanneqarpoq.

- Kalaallinut pineqaatissinneqarsimasunut nammineq aamma ilaqutariinni inuuneqarsinnaanissamut pisinnaatitaaffik nukittorsarneqarpoq, Nuummi inissiisarfup matoqqasup ammarneqarnerata kingorna Kalaallit Nunaanni inissinneqarsinnaalermata.
- Kalaallit Nunaanni amerikarmiut sakkutuunit atortut qimanneqarsimasut aaqqissorneqarnissaasa aallartinneqarnissaanut Danmarkip 180 mio. kr.-it immikkoortipai

2019-IMI INERIARTORNEQ ANNERTOQQ:

- Inatsisartut isumaginninnermi suliassaqarfimmut aamma meeqqat pisinnaatitaaffiinut ukkatarinnilersitsipput, isumaginninnermi suliassaqarfimmi Tasiilami Kalaallillu Nunaata sinnerani qallunaat ikiuinissaannut Naalakkersuisut qinnuteqarnissaannut peqqusinikkut.
- Danmarkip statsministeriata, Mette Frederiksen, Juni 2019-imi neriorsuutigaa, meeqqanut kalaallinut 22-nut 1951-imi Kalaallit Nunaanni misilittaannermut ilaasimasunut utoqqatsissuteqassalluni.

Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit suli unammillernartut annertupput. Instituttip pisarialittut isigaa, Kalaallit Nunaanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit inissisimaneq qaammarsaaviginiarlugu paasissutissanik katersinerusoqartariaqartoq.

KALAALLIT NUNAANNI INUIT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT UNAMMILLIGASSAT

- Kalaallit Nunaanni innuttaasut inuttut pisinnaatitaaffiisa illersorneqarnissaanut attuumassuteqartunik suliassaqarfinni arlalinni piviusorpalaartumik ilisimasanik paasissutissanillu nalinginnaasumik amigaateqartoqartarpoq. Tamanna ilaatigut atuuppoq Kalaallit Nunaanni inissiisarfinni isertitsivinnilu immikkoortitsinermik atuineq pillugu aamma meeqqat sumiginnakkat aamma inuit innarluutillit atugaat pillugit paasissutissanut.

- Ilaqutariit atugarliortut tapersersorniarlugit kiisalu meeqqat inuusuttullu sumiginnarneqarnissaannut, nakuuserfigineqarnissaannut kiisalu kinguaassiutitigut atornerlunneqarnissaannut illersorniarlugit, suliniutinik ataatsimoortunik sunniuteqarluartunillu periusissianik iliuusissatullu pilersaarutunik naammassinninnissaq eqqarsaatigalugu, Kalaallit Nunaanni aamma qallunaat nunaanni oqartussaasut akornanni ataqatigiissarineq suli amigaatigineqarpoq.